
Vergaderjaar 2022–2023

21 501-20

Europese Raad

Nr. 1949

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 april 2023

Hierbij bied ik u, mede namens de Minister-President, het verslag aan van de Europese Raad en de Eurozonetop van 23 en 24 maart 2023.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra

VERSLAG VAN DE EUROPESE RAAD EN DE EUROZONETOP VAN 23 EN 24 MAART 2023

Op donderdag 23 en vrijdag 24 maart jl. vond een Europese Raad (ER) plaats in Brussel. De ER ving aan met een lunch met de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties (SGVN), António Guterres, gevolgd door een speech van de voorzitter van het Europees Parlement Roberta Metsola.¹ Tijdens de ER werd gesproken over de Russische agressie jegens Oekraïne, concurrentievermogen, interne markt en de economie, energie en onder diversen migratie, de donorconferentie voor de door aardbevingen getroffen gebieden in Turkije en Syrië en de relatie tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk (VK). Na afloop van de ER vond een Eurozonetop plaats.

Europese Raad

Lunch met de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties

De ER sprak met de SGVN, António Guterres, over belangrijke mondiale uitdagingen, zoals klimaatverandering, mondiale voedsel- en energiecrises die nog eens verergerd werden door de gevolgen van de Russische agressie tegen Oekraïne.² De ER riep Rusland op zich onmiddellijk, volledig en onvoorwaardelijk terug te trekken en benadrukten de veroordeling van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN) van de inval van Rusland in Oekraïne.³ Zowel de ER als de SGVN benadrukten het belang van een gezamenlijke inzet op multilateralisme en spraken over mogelijkheden voor versterkte samenwerking om een vreedzame, rechtvaardige en duurzame wereld tot stand te brengen. Nederland gaf aan dat juist in tijden van crises een sterke Verenigde Naties (VN) van groot belang is en prees het leiderschap van de SGVN bij de onderhandelingen over de graanddeal, de inspanningen van het Internationale Strafhof en andere aan de VN-gelieerde instanties om straffeloosheid tegen te gaan in de oorlog in Oekraïne en de inzet van VN-organisaties om wereldwijd landen te helpen om mondiale crises het hoofd te bieden.

De SGVN bedankte de EU en haar lidstaten voor de politieke, financiële en materiële steun aan het VN-systeem. De ER sprak steun uit voor de voorstellen in de hervormingsagenda «*Our common agenda*» en voor de «*Summit for the Future*» die in 2024 zal worden georganiseerd. De ER benadrukte het belang van modernisering van het VN-systeem en sprak over het belang van hervormingen van de internationale financiële instellingen om hun bijdrage aan mondiale uitdagingen te versterken met inachtneming van de belangrijke focus op armoedebestrijding van de instellingen. De SGVN vroeg EU-lidstaten om hier als grote aandeelhouders van de multilaterale ontwikkelingsbanken werk van te maken onder meer door meer private financiering te betrekken bij hun activiteiten. Tot slot werd gesproken over inspanningen om het tekort aan humanitaire financiering te adresseren door het aantrekken van niet-traditionele donoren en de samenwerking met internationale financiële instellingen te intensiveren.

¹ Zie Press conference by Roberta METSOLA, EP President at the European Council: opening statement | European Parliament Multimedia Centre (europa.eu).

² Zie Communiqué werksessie Europese Raad met VN-secretaris-generaal – Consilium (europa.eu).

³ Zie AVVN resolutie A/RES/ES-11/6 «Principles of the Charter of the United Nations underlying a comprehensive, just and lasting peace in Ukraine», adopted on 23 February 2023 (N2306307.pdf (un.org)).

De ER bevestigde haar steun voor de 2030 Agenda en de Duurzame Ontwikkelingsdoelen en verwelkomde het resultaat van de vijfde VN-conferentie over de minst-ontwikkelde landen in Doha en de VN-Waterconferentie voorgezeten door het Koninkrijk der Nederlanden en Tadzjikistan die op hetzelfde moment in New York plaatsvond. Nederland riep op de waterzekerheid meer prioriteit te geven en de SGVN kondigde in dat kader aan een VN Watergezant te zullen benoemen. De ER onderstreepte het belang van een versterkte inzet van de EU op water en strategische EU aanpak van waterzekerheid. Ook is gesproken over verschillende initiatieven die bijdragen aan mondiale voedselzekerheid en stabiliteit op de wereldvoedselmarkt, zoals de *Black Sea Grain Initiative* die het resultaat is van de bemiddeling van de VN, de *EU Solidarity Lanes* en Oekraïne's *Grain from Ukraine*. De ER en de SGVN benadrukten in het licht van de wereldwijde klimaatverandering, milieuvervuiling en biodiversiteitsverlies het belang van het versnellen van de CO₂ uitstoot en op de natuur gebaseerde oplossingen. De SGVN riep lidstaten op voor de COP28 hun *national determined contributions* in het kader van de klimaatagenda verder te verbeteren.

Russische agressie jegens Oekraïne

De ER herhaalde de veroordeling van de Russische agressie tegen Oekraïne en verwelkomde de resolutie van de AVVN over de principes van het Handvest van de VN als basis voor een alomvattende, rechtvaardige en duurzame vrede in Oekraïne die met grote steun was aangenomen. De ER sprak steun uit voor het *Peace Formula* «10 punten plan» zoals gepresenteerd door president Zelensky⁴. De ER veroordeelde in de sterkste bewoordingen het seksueel en gendergerelateerd geweld en riep Rusland op uit de bezette gebieden in Oekraïne naar Rusland gedepoteerde Oekraïners, waaronder kinderen, te laten terugkeren. Ook nam de ER kennis van de arrestatiebevelen van het Internationale Strafhof voor de Russische president en de Russische commissaris voor kinderrechten.

De EU steunt het werk van het Internationale Atoomenergie Agentschap en de ER riep Rusland op onmiddellijk te stoppen met de activiteiten die de veiligheid van de nucleaire faciliteiten in Oekraïne in gevaar brengen.

De EU is volledig gecommitteerd aan het versterken van *accountability* voor oorlogsmisdaden en misdaden in relatie tot de Russische agressie tegen Oekraïne, inclusief middels het opzetten van een passend mechanisme hiervoor. In dit verband verwelkomde de ER de oprichting van een nieuw internationaal centrum voor de misdaad van de agressie tegen Oekraïne (ICPA) in Den Haag, dat verbonden is met het bestaande gezamenlijke onderzoeksteam ondersteund door Eurojust. De ER herhaalde steun voor het werk van de aanklager van het Internationaal Strafhof.

De ER onderstreepte het belang van het opvoeren van de gezamenlijke druk op Rusland via beperkende maatregelen. De ER benadrukte de urgentie van effectieve uitvoering van sancties op Europees en nationaal niveau en het voorkomen en tegengaan van sanctieomzeiling in en door derde landen. De ER nodigde de Raad en de Commissie uit om daartoe alle noodzakelijke handhavinginstrumenten te versterken en een gecoördineerde aanpak te ontwikkelen samen met lidstaten. De EU zal de samenwerking met partners versterken om Russische desinformatie tegen te gaan.

⁴ Kamerstuk 36 045, nr. 151.

De EU zal doorgaan met politieke, economische, militaire, financiële en humanitaire steun te verlenen aan Oekraïne voor zo lang dat nodig is. De ER verwelkomt het akkoord van de Raad om de onmiddellijke levering van munitie te faciliteren, via gezamenlijke aankoop en financiering uit de Europese Vredesfaciliteit. Het doel is 1 miljoen artilleriestukken te verschaffen in 12 maanden.

De EU zal Oekraïne blijven steun bij herstel en wederopbouwwerkzaamheden in nauwe afstemming met partners en bijdragen aan een internationaal schaderegister. De EU zal ook het werk vervolgen om het gebruik van Russische bevroren tegoeden en bezittingen te gebruiken voor wederopbouw en reparatie in lijn met internationaal en Europees recht.

De EU zal ook steun blijven verlenen aan Moldavië, onder meer door de weerbaarheid, veiligheid, stabiliteit, economie en energievoorziening van het land te versterken in het licht van destabiliserende activiteiten van buitenlandse actoren en het pad naar toetreding tot de Europese Unie. In lijn met de motie van het lid Piri c.s.⁵ nodigde de ER de Commissie uit om met een steunpakket te komen voor Moldavië.

De ER veroordeelde de militaire steun aan Rusland door Iran en Belarus en riep andere landen op geen steun te verlenen aan de Russische agressie in Oekraïne.

Concurrentievermogen, interne markt en de economie

De ER sprak over het verwezenlijken van een toekomstbestendige economie die lange termijn welvaart voor haar burgers veiligstelt in het licht van uitdagingen als klimaatverandering, de geopolitieke omgeving, energieprijzen en afhankelijkheden en verstoringen in waardeketens. De noodzaak om de weerbaarheid en productiviteit van de Europese economie in deze omstandigheden te versterken werd breed gedeeld, evenals de behoefte aan een integrale aanpak waarbij de interne markt wordt verdiept en industrie-, landbouw- en handelsbeleid worden versterkt. Nederland heeft benadrukt dat een lange termijnstrategie voor het verstevigen van het Europees concurrentievermogen cruciaal is om de transitie te kunnen realiseren en de open strategische autonomie te waarborgen. Regeringsleiders riepen de Commissie op het ingezette werk te vervolgen en over de voortgang te rapporteren voorafgaand aan de ER in juni. Ook zal de Raad ieder jaar de voortgang beoordelen, gebaseerd op input van de Commissie, waarbij ook *key performance indicators* worden meegewogen. Dit was voor Nederland een belangrijk punt waarop in het voortraject is aangedrongen. Een jaarlijkse cyclus geeft beter inzicht in hoe het met het Europees concurrentievermogen en de interne markt is gesteld en biedt handvatten om beleid bij te sturen en acties uit te lichten.

De interne markt, die dit jaar dertig jaar bestaat, is de basis van Europa's welvaart, groei en concurrentievermogen. De ER steunt de hernieuwde focus op de handhaving van interne marktregels en het wegnemen van resterende belemmeringen. Daarnaast kan de interne markt nog worden verdiept. De ER lichtte vooral de digitale- en dienstensector uit als domein waar meer ambitie aan de dag moet worden gelegd. Een goed functionerende interne markt is van belang om het gelijk speelveld in en buiten de Unie te waarborgen. Het midden- en kleinbedrijf (MKB) verdient hierbij bijzondere aandacht.

⁵ Kamerstuk 36 045, nr. 139.

De ER riep op werk te maken van een regelgevend raamwerk dat groei vergroot, door 1) dit regelgevend raamwerk te vereenvoudigen en administratieve lasten te verlichten, onder andere door vergunningsprocedures te versnellen; een «check op het concurrentievermogen» in te voeren bij nieuwe wetgevende voorstellen; het gebruik van digitale oplossingen te vergroten en rapportageverplichtingen te rationaliseren; 2) de interne markt regels te handhaven zodat sprake is van convergentie tussen lidstaten en 3) inspanningen te vergroten om barrières weg te nemen, zowel op nationaal als EU-niveau, om grensoverschrijdend zakendoen te vergemakkelijken, met speciale vermelding van toegang tot medicijnen en prikkels om in innovatie te investeren.

De ER riep op de kapitaalmarktunie te verdiepen; resterende belemmeringen voor grensoverschrijdende financiering weg te nemen en – met name voor het mkb – toegang tot privaat kapitaal te vergemakkelijken en privaat kapitaal te mobiliseren. Beschikbare publieke financiering en bestaande financiële instrumenten moeten volledig gemobiliseerd worden en op flexibelere wijze worden toegepast, zodat in tijdige en gerichte steun kan worden voorzien voor strategische sectoren – zonder dat de doelstellingen van het cohesiebeleid in het gedrang komen. De ER nam nota van het voornemen van de Commissie om voor zomer 2023 een Soevereiniteitsfonds voor te stellen om investeringen in strategische sectoren te ondersteunen.

De ER riep voorts op tot verdere stappen ten aanzien van onderzoek en innovatie, inclusief het vergroten van investeringen in onderzoek en ontwikkeling om het doel van 3% BNP te behalen en het vergemakkelijken van het op de markt brengen van innovatieve producten en diensten, ook door het gebruik van *regulatory sandboxes*. Ook ten aanzien van de digitale transitie moet voortgang worden geboekt, onder andere door Europese bedrijven te helpen een leidende positie te behouden in kunstmatige intelligentie, *kwantum computing*, micro-electronica, 6G, web 4.0 en cyberveiligheid. Vaardigheden en circulariteit zijn eveneens belangrijke aandachtsgebieden waarop verdere stappen moeten worden gezet.

De ER riep op de recent gepubliceerde voorstellen «*Net Zero Industry Act*»⁶ en «*Critical Raw Materials Act*»⁷ voortvarend op te pakken: uw Kamer ontvangt eind april over beide voorstellen een BNC fiche. De ER nam nota van het op 9 maart jl. gepubliceerde Tijdelijk Crisis en Transitie-staatssteunraamwerk. In de discussie heeft de Minister-President het belang van beide voorstellen onderstreept en, met oog op het behouden van een leidende positie in de groene transitie en schone technologie, om een spoedige behandeling in de Raad gevraagd. De Minister-President heeft tevens het belang van het gelijk speelveld opgebracht in relatie tot het verstrekken van staatssteun.

De ER sprak over de geopolitieke aspecten van handelsbeleid en benadrukte de bijdrage die het handelsbeleid kan leveren aan het concurrentievermogen van de EU. Tot slot betuigde de ER de conclusies over de *economic governance review* die door de Ecofin Raad zijn aangenomen op 14 maart jl. (Kamerstuk 21 501-07, nr. 1942)

Energie

De ER markeerde de verbeterde situatie in de EU ten aanzien van energie en riep de Commissie en lidstaten op zich te blijven voorbereiden op het

⁶ Zie Net Zero Industry Act (europa.eu).

⁷ Zie Critical Raw Materials Act (europa.eu).

vullen van de gasopslagen en het volgende verwarmingsseizoen. De ER vroeg optimaal gebruik te maken van het gemeenschappelijk inkoopplatform van de EU om de leveringszekerheid van gas tegen betaalbare prijzen verder te verbeteren. De Commissie werd uitgenodigd de beoordeling van noodmaatregelen die in 2022 zijn aangenomen snel te finaliseren en waar nodig een voorstel te doen voor verlenging.

Met betrekking tot het recente voorstel van de Commissie ter hervorming van de elektriciteitsmarkt riep de ER, zonder hierover zelf een inhoudelijke discussie te voeren, op tot spoedige behandeling, met het oogmerk dat deze eind 2023 zou kunnen worden aangenomen.

Diversen

De Commissie informeerde de ER over uitvoering van de conclusies van 9 februari jl.⁸ ten aanzien van migratie. Een aantal lidstaten, waaronder Nederland, verwelkomde de geboekte voortgang en riep op het elan ten aanzien van migratie vast te houden. Meerdere lidstaten signaleerden oplopende migratiecijfers. De ER benadrukte nogmaals dat migratie een Europese uitdaging is, dat een Europese respons vereist en riep op tot snelle uitvoering van de in februari overeengekomen afspraken. De ER zal tijdens de bijeenkomst in juni opnieuw stilstaan bij migratie.

De ER verwelkomde het bereikte akkoord over het Windsor Raamwerk met het VK en riep op tot voortvarende implementatie van de overeengekomen afspraken.

In reactie op de tragische aardbeving van 6 februari jl. verwelkomde de ER de uitkomsten van de donorconferentie voor de Turkse en Syrische bevolking van 20 maart jl. en riep op tot snelle implementatie van de financiële assistentie.

De ER verwelkomde ook de door de EU-gefaciliteerde overeenstemming tussen Kosovo en Servië over de te nemen stappen richting normalisatie van de betrekkingen en riep beide partijen op de afspraken in goed vertrouwen te implementeren.

De ER veroordeelde de lange en onrechtvaardige gevangenisstraffen die tegen vertegenwoordigers van de democratische oppositie in Belarus zijn uitgevaardigd en riep het land op mensenrechten te respecteren en politieke gevangenen vrij te laten.

Eurozonetop

Op 24 maart jl. vond, *en marge* van de ER, een Eurozonetop plaats. Alle 27 lidstaten waren hierbij aanwezig. De regeringsleiders bespraken de economische en financiële situatie. De Europese economieën zijn het jaar 2023 beter gestart dan verwacht, ondanks hoge energieprijzen en inflatie.

De president van de Europese Centrale Bank (ECB), Christine Lagarde, schetste ter inleiding van de discussie de stand van het bankensysteem van de eurozone, mede in het licht van de recente gebeurtenissen in de Verenigde Staten en de reddingsoperatie van Credit Suisse. President Lagarde gaf aan dat Europese banken weerbaar zijn, mede dankzij de hervormingen die zijn doorgevoerd sinds de bankencrisis van 2008. In deze context noemde de President ook het belang van voortgang op Bazel III, de verdieping van de kapitaalmarktunie en de vervolmaking van de

⁸ Zie Kamerstuk 21 501-02, nr. 2625.

bankenunie. Ook riep de President op tot snelle afronding van de herziening van de *economic governance*.

Nederland heeft onder meer het belang van een sterk raamwerk voor de Europese bankensector onderstreept en gepleit voor verdere voortgang op het bankenuniedossier. Hij heeft tevens de stappen die zijn gezet ter verbetering van de veerkracht en betrouwbaarheid van de financiële sector geprezen. In dat kader heeft Nederland herhaald een voorstander te zijn van een verdere verdieping van de kapitaalmarktunie, niet in de laatste plaats met het oog op het concurrentievermogen van de Unie.

De regeringsleiders van de 27 lidstaten namen een verklaring⁹ aan waarin werd verwezen naar de brief van de voorzitter van de Eurogroep van 20 maart jl.¹⁰, waarin de belangrijkste discussies van de Eurogroep van 13 maart jl. worden geschetst. De regeringsleiders nodigden de Eurogroep uit om het economisch beleid te blijven monitoren. Verder bevestigden de regeringsleiders de eerdere afspraak van nauwe coördinatie op economisch beleid.

Daarnaast noemden de regeringsleiders een herziening van de *economic governance* als belangrijke pijler van de Economische en Monetaire Unie (EMU), met het oog op een stabiele euro en een veerkrachtige economie van de eurozone.

Ook stonden regeringsleiders stil bij het waarborgen van een sterke Europese financiële architectuur. Dit kan bijdragen aan het aantrekken van duurzame investeringen, innovatie en het creëren van banen en een versnelling van de «*twin transitions*»: de transitie naar groen en digitaal. De regeringsleiders riepen op tot een gezamenlijke inspanning om de kapitaalmarktunie verder te brengen. Vervolgens benadrukten de regeringsleiders de rol van de Bankenunie bij het versterken van de weerbaarheid van het bankensysteem. Ook hier werd opgeroepen om verdere inspanningen om de bankenunie te voltooien. De regeringsleiders spraken tot slot het voornemen uit om bij de volgende bijeenkomst de voortgang op bovenstaande punten te evalueren.

⁹ Zie Statement of the Euro Summit, 24 March 2023 – Consilium (Europa.eu).

¹⁰ Zie summing-up-letter-eg-13-march-2023.pdf (europa.eu).